

AUKE ZELDENRUST

OORLOOS- TRANEN OP AMELAND

VAKANTIE IN DE TERRORIST

Boom - Amsterdam

INHOUD

De Terrorist	11
Een Duitse barak	15
Een feestelijke opening	26
Een ongewoon vakantiehuis	37
EERSTE GROEP 1952 • paniek in de tent	46
Uitwaaien op Ameland	56
Knokploeg op visite	63
TWEEDE GROEP 1952 • slaapkamergeheimen	68
Koeriersters de baas	79
DERDE GROEP 1952 • alle deuren op slot	85
Pleister op de wonde	93
VIERDE GROEP 1952 • knellende korsetten	99
De pijn verdwijnt nooit	109
Eenzaam tussen lotgenoten	117
VIJFDE GROEP 1952 • eilanddokter weer in actie	122
Verzet zonder eigenbelang	129
ZESDE GROEP 1952 • vriendinnen door het noodlot	135
Een eldorado	143
ZEVENDE GROEP 1952 • met z'n allen naar de kerk	149
Vreemde man op vaders stoel	157
Met de oorlog aan tafel	163
ACHTSTE GROEP 1952 • brood met dikke boter	167
Een door God gezegend huis	175

Een gouden greep	180
NEGENDE GROEP 1952 • onderuit op de fiets	187
Kijkdoos naar het verleden	194
Verloren zonen	201
Weerzien	208
Rivier vol tranen	212
TIENDE GROEP 1952 • mannen onder elkaar	217
De deur gaat dicht	225
Dankwoord	233
Noten	237
Bronnen en literatuur	238

Voor alle gasten van De Terrorist
die tussen de oorlogstranen door
hun leven weer oppakten

Dat wij nog zo onbezorgd konden zijn,
niemand van ons die dat wist,
de zorgen verdwijnen, in dat huis
met de naam Terrorist

GASTENBOEK DE TERRORIST,
26 JULI 1948

Over de stranden galmen de jammerklachten,
als het angstig gekrijs van de meeuw om
haar jongen. Vrouwen bejammeren
hun man, moeders hun kinderen

TROJAANSE VROUWEN,
EURIPIDES (480-406 V.CHR.)

Een oude Duitse barak verandert in een vakantiehuis.

DE TERRORIST

‘Hier ongeveer, hier moet-ie hebben gestaan.’ De tijd en de golven hebben hun werk gedaan bij paal 13 op het strand van Ameland. De stuifdijk van destijds is verdwenen, toeristen wandelen langs de vloedlijn zonder weet van de bijzondere geschiedenis van deze plek. De vierentachtigjarige Bernard Visser ziet zichzelf weer rennen, een kleine jongen nog. ‘Hier gingen we het duin over, zo naar beneden naar de zee.’

Net als toen krijzen de meeuwen en speelt de wind met zijn haren, inmiddels grijs. De kwieke tachtiger kuiert verder door de historie en stuit na een kilometer op een houten gebouw dat hem bekend voorkomt. Het is De Terrorist, hier ten noordoosten van het dorp Nes opnieuw in elkaar gezet. De naam is weliswaar veranderd in De Boekanier en een deel van het hout is door baksteen vervangen, maar voor de rest oogt het vakantiehuis aan het Bramerduinenpad als destijds. Dezelfde afmetingen, dezelfde spanten.

‘Kijk, hier was de eetkamer en daar de keuken.’ Hoewel Bernard al vrijwel zijn hele leven op Ameland woont, bezoekt hij de vroegere Terrorist vandaag voor het eerst sinds 1946, toen hij met zijn moeder Tina Jetta en zijn drie jaar jongere zus Tea hier op vakantie mocht. Uitrusten en uitwaaien, helemaal gratis, omdat ze vanwege het verlies van echtgenoot en vader te boek stonden als slachtoffers van de oorlog. ‘Mijn moeder was vast verdrietig, maar ze liet het niet merken. Dat ontgaat je als kind.’

Ook voor Tea houdt ze haar tranen verborgen, maar hoe goedbedoeld ook, het zal haar dochters leven tekenen. ‘Ze was zwanger van mij toen mijn vader werd opgepakt. Ik heb altijd het gevoel gehad dat ik daarvan de schuld kreeg. Ik heb nooit liefde van mijn moeder gehad.’ Wat ze wel kreeg: Tea werd vernoemd naar haar vader Tjeerd Visser, een geboren eilander die als politieman in Warga tijdens de bezetting onderduikers en Joden helpt en daarvoor wordt opgepakt. Hij sterft op 3 januari 1945 in concentratiekamp Neuengamme, vierendertig jaar oud.

Zulke sterfgevallen tijdens de Tweede Wereldoorlog laten een onoverkomelijk gemis na dat tientallen lotgenoten na de bevrijding ver-

bindt en samenbrengt in de duinen van Ameland, in de hoop dat de straffe westenwind de trauma's van de oorlog verjaagt en zon, zee en strand verlichting brengen. En dat nota bene in een oude Duitse barak, gebouwd door de handen van diezelfde bezetter die de eilandgasten, meestal jonge vrouwen met kinderen, in rouw heeft gedompeld. Hun mannen werden gefusilleerd, gevangengezet of naar kampen gedeporteerd. De nazi's noemden deze verzetsstrijders terroristen. En dus ligt een geuzennaam voor dit zonderlinge vakantieverblijf voor de hand: De Terrorist.

Na elke vakantie wordt
een groepsfoto gemaakt.

Het idee komt uit de gelederen van de Friese Knokploegen (KP), het gewapende verzet in de oorlog. Ze maken in 1946 met enige trots het volgende wereldkundig: 'Het is ons mogen gelukken de beschikking te krijgen over een voormalig gebouw der Duitsers op Ameland. In dit gebouw zullen de nodige veranderingen worden aangebracht en het zal verder worden ingericht als vakantiehuis. Het zal speciaal ter beschikking worden gesteld van de vrouwen en kinderen onze gevallen KP'ers. Deze kunnen hier een of twee weken vakantie doorbrengen. Verder zal het openstaan voor alle KP'ers die dit lichamelijk of geestelijk nodig hebben.'

Koningin Juliana zelf juicht het initiatief van harte toe. Haar secretaresse brengt een schilderij van de vorstin en haar man prins Bernhard mee naar Ameland, hangt het op in De Terrorist en joelt van enthousiasme. 'Wat is het toch heerlijk dat er zo'n plekje in Nederland bestaat!' Dat vindt ook de Staat der Nederlanden, die de Vereniging Oud-KP Friesland een vergunning verleent met daarin een opmerkelijke voorwaarde. 'Het gebouw draagt de naam De Terrorist. Deze naam moet in duidelijke letters op het gebouw worden aangebracht.' En zodoende is het naambord te zien op tientallen groepsfoto's van de meer dan tweeduizend logés die het zomerverblijf van het verzet zullen bezoeken. Beelden van lachende vrouwen, mannen en vele kinderen die op het oog de tijd van hun leven hebben, hun sores delen en daaruit troost en veerkracht putten.

Gelukkig bewaarde oud-verzetsman en secretaris Maarten van Duyn van de Friese KP-vereniging deze foto's, evenals talloze documenten van De Terrorist. Zijn notities uit 1947 nodigen uit om de mensen van toen te ontmoeten. 'Mocht U, als lezer nog eens op Ameland komen, zoek dan ons huis eens op en zie, wat er gedaan wordt voor hen, die achterbleven en het dierbaarste, dat zij op aarde hadden, hebben afgestaan in de strijd voor Koningin en Vaderland. Kom en zie dit werk als een roeping tegenover hen, die anderen hielpen. Ga gerust ons vakantieoord eens binnen met zijn fijne, gezellige stemming. U is welkom.'